

دکتر حشمت که بود؟

داسنجان جنگل چه بود؟

میرزا محمد تمیمی طالقانی

تصحیح و تحشیه: محمد داودی

سرشناسه : تمیمی طالقانی، محمد
 عنوان و نام پدیدآور : داستان جنگل چه بود دکتر حشمت که بود/ محمد
 تمیمی طالقانی؛ تصحیح و تحشیه محمد داودی.
 مشخصات نشر : تهران: رسانش، ۱۳۷۹.
 مشخصات ظاهری : ۳۷۶ ص.
 شابک : 978-600-5011-26-5
 وضعیت فهرست‌نویسی : فیپا
 موضوع : حشمت، ابراهیم بن عباس‌قلی، ۱۲۹۶؟ - ۱۳۳۶ ق.
 شناسه افزوده : داودی، محمد، ۱۳۲۲ - ، مصحح
 رده‌بندی کنگره : ۱۳۸۹ ۸۵۲ / DSR ۱۴۷۳
 رده‌بندی دیویی : ۹۵۵/۰۷۵۲۰۶۲۲
 شماره کتاب‌شناسی ملی : ۱۹۹۷۶۶۹

بهار شمالی. شکیبا. شیرازی. پلاک ۷. واحد ۲.
 تلفن: ۰۹۱۲ ۱۳۰ ۹۱ ۳۱ تلفکس: ۷۷۵۴۰۵۳۶ rasanesh.pub@gmail.com

داستان جنگل چه بود دکتر حشمت که بود

میرزا محمد تمیمی طالقانی
 تصحیح و تحشیه: محمد داودی

طرح جلد و صفحه‌آرایی: علیرضا علی‌نژاد
 حروف‌نگار: پروین حسن‌خانی

ناشر: رسانش
 لیتوگرافی: فیلم‌گرافیک

چاپ: متین
 صحافی: مؤمن

چاپ اول: ۱۳۸۹
 شمارگان: ۱۱۰۰ نسخه
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۰۱۱-۲۶-۵

قیمت ۶۵۰۰ تومان

فهرست

۷	پیش‌گفتار.....
۱۳	از یادداشت‌های محمد تمیمی طالقانی.....
۲۳	فصل اول: دوره تجدد و مشروطیت ایران.....
۳۳	فصل دوم.....
۲۱۵	فصل سوم.....
۲۴۹	فصل چهارم.....
۲۹۳	شرح و تحشیه.....
۳۶۹	منابع.....
۳۷۱	تصاویر.....

پیش‌گفتار

درباره‌ی کتاب و نویسنده‌ی آن

آقای حسینقلی حاج منوچهری نسخه‌ای از کتاب «دکتر حشمت که بوده، جنگل گیلان چه بوده» را برای مطالعه در اختیارم گذاشتند که از این بابت از ایشان سپاسگذارم.

روی جلد کتاب بعد از عنوان نوشته شده: از قلم میرزا محمد تمیمی طالقانی [۱] بها ۳۵ ریال ۱۳۲۴ (شرکت چاپ شعله‌ور).

این کتاب را به دلایل زیر برای تصحیح و تحشیه مناسب یافتم: یکی آن‌که به ظاهر نخستین کتابی است که در دوران آزادی زودگذر بین دو توفان (پهلوی اول و پهلوی دوم) آن هم درباره‌ی رویداد جنگل گیلان چاپ شده. دوم آن‌که در نوشته‌های مربوط به رویداد جنگل حق و سهم دکتر حشمت جنگلی به خوبی ادا نشده و در پشت پرده‌ی نام میرزا کوچک پنهان گردیده است.

در کتاب حاضر کوشش شده که درباره خاندان دکتر حشمت و خودش بیشتر نوشته شود. دلیل سوم آن که در متن کتاب از زندگی بخشی از مردم ایران زمین مطالبی آورده شده که از این دیدگاه خواندنی و بهره‌دار است و برای پژوهشگران مسایل اجتماعی و نیز کسانی که گذر تاریخ را «پیاده» می‌خواهند ببینند مفید تواند بود.

در صفحه یکم کتاب مقدمه‌ای بدون عنوان و بدون امضاء آمده است که به گمان از ناشر کتاب بوده است و در اینجا آورده می‌شود:

«آقای میرزا محمدخان تمیمی مرحوم طالقانی با آن که در جریان امور انقلاب ایران و حوادث جنگل گیلان در ۱۹۱۴ و زمامداری حکومت‌های سپهسالار تماس نزدیک داشته جای بسی تعجب است خیلی از مسایل زیاد سیاسی که به دست روس‌های تزاری و انگلیسی‌ها و ایرانی‌های مزدور فاسد را ندیده پنداشته در کتاب برای استحضار نسل آتیه یادداشت نکرده و متذکر نگردیده که تا دیگران فرزندان و رجال بعد اقدامات و علمیات دسیسه‌کارانه افراد داخلی و مأموران خارجی را در این کشور خوب بشناسند. و به دام آن‌ها گرفتار نشوند. گرچه اوضاع حکومت آن روزهای ایران با امروز چندان مغایرتی ندارد ولی چیزی که هست اگر آن پدران فاسد از بین رفته‌اند عده‌ای از اولادهای آن‌ها قرانوکری و چاکری خود را برقرار ندارند. آن روز همسایه‌ی شمالی می‌خواست حریم قدرت خود و آن‌ها را محفوظ دارد و انگلیسی‌ها هم می‌خواستند ایران از حریم بهره‌برداری خود خارج نشود. یک عده از رجال فاسد برای استفاده دوروزه خود گاهی نوکر روس‌های تزاری بوده و برای بیدادگری و غلامی سفارت انگلیس و مأمورین آن‌ها دریغ نداشته یک عده قلیل از آزادمردان

روشنفکر وطن‌پرست آزادیخواه با هر دو دسته مبارزه داشته چه کشته شده‌اند و چه مسموم گردیده‌اند و چه از زحمت آینده و یا رنج و شکنجه محو و ذلیل گردیده فقط روزنه امید از نسل معاصر است که قیام‌های مردانه و شجاعانه و میهن‌پرستانه خود را با قدم‌های بلندتر جهت نابودی مفسدین و خائنین کشور جلوتر گذارند تا خداوند ایران بر اثر جدیت و فداکاری آن‌ها بار دیگر ایران کهنسال را از چنگال عقاب‌های درنده آزاد نمایند و نویسندگان با شهامت هم بدون ملاحظه و غمض عین اعمال و افعال آنان را با شیوه‌ی دلنوازی برای شناساندن نسل آتیه و ملل حیه عالم به رشته‌ی تحریر درآورند»

نویسنده‌ی این مقدمه در آغاز مطلب‌واژه‌ی...مرحوم طالقانی را آورده است و این می‌رساند که به هنگام چاپ کتاب، نویسنده کتاب زنده نبوده است و به علاوه او را فردی که در جریان امور انقلابات ایران و حوادث جنگل گیلان بوده معرفی کرده است. متأسفانه تاکنون نتوانسته‌ام زندگینامه‌ی دقیقی از نویسنده به دست آورم. اما این نکته روشن است که نویسنده زمانی در گیلان زندگی می‌کرده و از رویداد جنگل آگاهی داشت. در صفحه‌ی ۸۴ کتاب خود چنین آورده است:

(نویسنده محمد نام تمیمی و فرستاده‌دولت و ثوق الدوله به گیلان برای مذاکره صلح بودم و از دکتر حشمت پرشش‌هایی نمودم و...) از مقدمه‌ای که نویسنده بر کتاب نگاشته چنین بر می‌آید که برای تاریخچه‌ی خاندان دکتر حشمت از شجره‌نامه‌ای که در دارالحکومه طالقان و نیز در نزد خاندان دکتر حشمت بوده استفاده نموده است.

وجود چنین شجره‌نامه‌ای بعید نبوده است چرا که مردم طالقان به حفظ بن

و بنچاق و شجره‌نامه و قبیله خود سخت علاقمند هستند و بیشتر پیر مردان و پیر زنان طالقانی ریشه‌ی خاندان‌های زیادی را ازبر دارند.

نویسنده در چندین جا از کتاب تاریخ احزاب سیاسی ایران و یا روزنامه‌ی نوبهار نوشته استاد بهار استفاده نموده است. نویسنده آشنایی نزدیکی با دکتر علی اصغر حشمت داشته و بسیاری از رویدادهای مسافرت فرزند سپهسالار برای سرکوبی قیام جنگل را از دکتر علی اصغر حشمت استفاده نموده. شاید که دکتر علی اصغر حشمت که به همراه اردو بوده، مشاهدات خود را به گونه‌ی خاطرات نوشته و سپس آن را برای کتاب شدن در اختیار نویسنده گذاشته باشد. نویسنده بعضی از مشاهدات خود را بدون سند و مأخذ و حتی بدون تأکید به آن که از خودش بوده یا دیگران آورده است. روش روایت گونه‌ی کتاب به نقل خاطرات بیشتر مانند است تا یک پژوهش و گزارش تاریخی. گاهی مطالبی را در متن وارد می‌کند که بدون شک خارج از خاطرات دکتر علی اصغر حشمت است و در پایان کتاب نیز بسیاری از شکایت نامه‌های این پزشک را می‌آورد که ربطی به موضوع اصلی کتاب ندارد.

کتاب فصل‌بندی مناسبی ندارد. در متن اشتباهات چاپی و قلمی به چشم می‌خورد.

سبک روایت گونه کتاب گاهی آن را از حالت تاریخی خارج می‌کند. با همه‌ی این احوال به دلیل موارد یاد شده بسیار مفید است و در بعضی جاها اشاراتی تاریخی دارد که در زمان چاپ کتاب «نو» بوده و برای اولین بار مطرح شده بوده است. تحشیه کتاب با استفاده از منابع موجود و نیز کسب آگاهی مستقیم از آگاهان زنده به نکته‌های یاد شده انجام شده است.

در مورد زندگینامه‌ی نویسنده از آگاهان یاری می‌طلبیم. موارد تصحیح شده متن اصلی را با نماد [م:۱:...] در متن حاضر مشخص کرده‌ام و نیز با شماره‌هایی که در متن آورده‌ام، حاشیه لازم را در پایان کتاب درج نموده‌ام. خود را خالی از اشتباه نمی‌دانم.

از خوانندگان تقاضا دارم که بذل محبت فرموده و هر نوع لغزش و اشتباه و کاستی را به اینجانب گوشزد فرمایند. باشد که این خدمت ناچیز را خوانندگان بزرگداشت فرهنگ ایران زمین بسان برگ سبزی تحفه‌ی درویش‌پذیرا باشند.

محمد داودی